
Mentofaktúra folyóirat

-filozófia és Coaching

<http://www.mentofaktura.hu>

Birta Zsolt:

Vízen járni, könyvkritika

Dr. Kollár Coaching

Iskolacsoport

Life Coach képzés

<http://coachkepzes.szervezetepi.tes.hu>

MesterCoach Akadémia

Business Coach képzés

<http://managerservice.szervezetepites.hu>

Mestremédiátorok

Pro Mediation Akadémia

Üzleti mediációs képzések

<http://www.mestremediatorok.hu>

BIRTA ZSOLT

VÍZEN JÁRNI, KÖNYVKRITIKA

„Gyermekeinknek [...] annak reményében, hogy rajtunk keresztül a világot kevésbé banális, újratereztésre alkalmasabb helynek látják.” Ezzel az ajánlással nyit az Ontológiai Coaching, s ezen rövid gondolatot lehetne az egész mű ars poeticájának tekinteni.

A könyv fejezeteit inkább jellemzi a „varrációk egy témára” tematikája, semmint valamilyen mindent átható egységes gondolat fokozatos kifejtése, bár – mint azt majd alább láthatjuk; ez épphogy erőssége, performatív önigazolása, semmint hiányossága. A rövid áttekintés érdekében, mégis, egyenlőre előnyösebb az eredeti szerkezettől valamelyest eltekinteni, elemeit szétválasztani és átrendezve új láncba fűzni.

Ekkor azonban máris zavarba ejtő kétségek közt találjuk magunkat, köszönhetően annak, hogy már az alapvető kategorizálásnál kudarcot vallunk. Bár az alcím alapján valamilyen terápiás-módszertant ismertető beszámolót várhatnánk a Vízen járni azonban, - bár ennek maradéktalan megfelel - egyben, messze túl is mutat ezen. Mind módszertani alaposságban, mind „megalapozottságában” inkább tekinthető egy önálló filozófiai rendszer kiépítésére tett kísérletnek. A felhasznált szakmai (filozófiai, pszichológiai, közgazdaságtani) és szépirodalmi citátumok, valamint az azokra való reflexióknak köszönhetően pedig első osztályú kultúr-kalaúzként is forgatható. Éppen e sok dimenzionáltság teszi annyira érdekese és valódi, - kétséges - szellemi kalanddá a mű olvasását, mint amilyen komplikálttá és nehezen elsajátíthatóvá a benne foglaltakat. Danto szavaival élve a „tetszik, nem tetszik kategóriákat megelőzi az értem, nem értem kategóriája” értve mindezt oly módon, hogy rendelkezem-e legalább azon „madleine süteményekkel”, mint amivel a szerzőpáros.

Amennyiben mindezen „beugró” követelménynek eleget teszünk végre a siker reményével kezdhetjük el forgatni a

---

Mentofaktúra folyóirat
-filozófia és Coaching

<http://www.mentofaktura.hu>

Birta Zsolt:

Vízen járni, könyvkritika

Dr. Kollár Coaching

Iskolacsoport

Life Coach képzés

<http://coachkepzes.szervezetepites.hu>

MesterCoach Akadémia

Business Coach képzés

<http://managerservice.szervezetepites.hu>

Mestremédiátorok

Pro Mediation Akadémia

Üzleti mediációs képzések

<http://www.mestremediatorok.hu>

---

könyvet, melynek központjában az én – különféle- válságai és azok kezelései lehetőségei foglalják el a centrálshelyet.

Első lépésben az általánosan alkalmazott megközelítést veszi szemügyre, melyet laza terminus használattal „a gondolkodás racionális probléma megoldó modelljeként.” is fémjelezhetnénk. Ezen belül beszélhetünk egy „én”-ről, melynek vágyai vannak, mely vágyakat a külvilágban kívánja realizálni, ennek érdekében az én megfigyeli a külvilágot, majd elemzi azt. Ismeretei és korábbi tapasztalatai alapján tervet készít amit végül megvalósít. Majd jól kudarcot vall! A tanár képtelen felkelteni diákjai érdeklődését, kiváltani tiszteletüket, a családanya már csak Rosie-ként, multifunkcionális háztartási robotként éli napjait, vagy épp egy csodálatos szerelmi házasság fullad bele a folytonos folytatásba.

Ám, nincs itt semmi gond. Ha a megvalósítás nem felel meg vágyainknak csakis a kivitelezésben lehet a hiba, melynek oka, hogy nem vizsgáltuk meg eléggé a külvilágot, a lehetőségeket és feltételeket. Nosza, fussunk neki még egyszer, ez alkalommal aprólékosabban, kitartóbban. Bővített ismereteink nyomán aztán új terveket szövünk melyekkel aztán... még sokkal rosszabb helyzetben találjuk magunkat. Jó esetben. Máskülönben csak azt tapasztalhatjuk, hogy nem változik semmi s hamar válság-fatalizmus vesz rajtunk erőt; „a válságban lévők előbb-utóbb úgy érzik, hogy bármit is tesznek, a végeredmény mindig ugyanaz marad, mindenfajta beavatkozás eleve reménytelen”. (Kollár 45.o.) Ez az ipari-társadalom modellének napjainkban való teljes bukása, amit saját „erős ontológiájának” köszönhet. Csak merev fogalmakban képes gondolkodni; mint például a jól körülhatárolható és tökéletesen uralt „én”, a pontosan megragadható „külvilág”, és az egyértelmű „vágyak”. A könyv alapkérdése, hogy mit kezdjünk e fogalmakkal, az információs társadalom képlékeny, szüntelen hullámozó talaján; ahol az „én nem úr a saját házában”. A vágyaink számunkra is ismeretlen, egymásnak ellentmondó al-ének (továbbiakban szubének) szándékaiból képződnek s ahol a külvilág hamarabb módosul semmint megismerhetnénk, csalfa délibábként illanva mindig távolabb. A racionális probléma megoldás nem vet kellően számot a véges idő kényszerével – vagyis, hogy lehetőségeink felkutatására és latolgatására egyáltalán nincs elég időnk, s pre-posztjánusságot követel, vagyis már előre

---

Mentofaktúra folyóirat
-filozófia és Coaching

<http://www.mentofaktura.hu>

Birta Zsolt:

Vízen járni, könyvkritika

Dr. Kollár Coaching

Iskolacsoport

Life Coach képzés

<http://coachkepzes.szervezetepites.hu>

MesterCoach Akadémia

Business Coach képzés

<http://managerservice.szervezetepites.hu>

Mestremédiátorok

Pro Mediation Akadémia

Üzleti mediációs képzések

<http://www.mestremediatorok.hu>

---

látnom kéne mások még meg sem fogant döntéseit és azok következményeit, hogy megfelelően reagálhassak.

Az ontológiai coaching gondolati magja, hogy a probléma elemzésére koncentráció metódikát felcseréli a megoldás központúságon keresztül történő énkép feltárással. Az embert elsődlegesen a tudatosult és rejtett világgépével azonosítja, vagyis abból indul ki, hogy a személy leginkább a világhoz való sajátos, konzisztens intencióival írható le. Ezen intenciókat, mint holonokat kezeli. „A holon a két arcú római istenre, Janusra hasonlít: a lefelé tekintő arc az autonóm főnöké, a felfelé néző pedig az alárendelt szolgáé”. (Kollár 60.o.), vagyis minden vélekedésünket az „Én” nevű multinacionális cég ügyosztályának tekinti. Amennyiben az osztályok önálló probléma megoldásra (főnök arc), és a többi osztállyal való hatékony kooperációra (szolga arc) egyaránt képesek úgy az Én-cég jól teljesít, tőzsdén bejegyzett értéke (társadalmi megbecsültsége) emelkedni fog, termelékenység (az életben felmerülő problémák megoldása) erősödik. Amennyiben azonban a cég igazgató tanácsa (tudatos én) alkalmatlanná válik a vezetésre az alosztályok rendje felborul s a cég egésze helyett saját al-érdekeiket igyekeznek majd maximalizálni. Ekkor történik meg a szub-ének overstatement-je, megalapozatlan, inadekvát túl terjeszkedése, melynek során – például – egy férfi tanár, mint családapa, otthon is tanár szerepet ölt magára, megkérdőjelezhetetlen, autokrata, számon kérő, vizsgáztató, osztályozó férjjé és szülővé lesz. Ám ahogy a PR osztály sem végezheti hatékonyan a logisztikai feladatok koordinálást, úgy a túlterjeszkedett ének esetén is előre kódolt a kudarc. A legrosszabb – és sajnos a leggyakoribb – amit ilyenkor az „igazgató tanács” tehet, hogy kivonul a veszteségesnek ítélt piacokról (szeretőt keres, elváll, csak anyagi vonatkozásban foglalkozik a gyermekeivel stb.). Ezen intézkedések nyomán azonban a cég felborult hierarchiája változatlanul marad, semmilyen új befektetés (új hobbi, pár kapcsolat, munka) sem járhat sikerrel. Elkeseredett tanácsalanság vesz erőt a vállalaton s mind nagyobb erővel igyekszik elemezni a problémát és tapasztalataira támaszkodva megoldást keresni, noha „tapasztalataink csak annyiban nyújthatnak segítséget amennyire a jövő hasonlít a múlt”. (Kollár ???)

Mentofaktúra folyóirat
-filozófia és Coaching

<http://www.mentofaktura.hu>

Birta Zsolt:

Vízen járni, könyvkritika

Dr. Kollár Coaching

Iskolacsoport

Life Coach képzés

<http://coachkepzes.szervezetepites.hu>

MesterCoach Akadémia

Business Coach képzés

<http://managerservice.szervezetepites.hu>

Mestremédiátorok

Pro Mediation Akadémia

Üzleti mediációs képzések

<http://www.mestremediatorok.hu>

A csődeljárás szélén egyensúlyozó cég – amennyiben hajlandó szembenézni valós helyzetével – végül tanácsadócéggé (coach-hoz) fordul. A Coaching négy fő lépésben kívánja kezelni a problémát; Feltérképezi a rejtett világképet, ontológiákat, meghatározza a különféle intenciók (férfi-, férj-, apa- tanár- stb holon), felborult hierarchiáját. Ezt követően amiként azt egy cégnél is szokás; bizonyos osztályok – viselkedés normák – menesztését, újak felvételét javasolja, a többit pedig újra struktúrája. A könyv végig ebben az értelemben használja a „kreatív destrukció” (Kollár 78.o.) fogalmát. Vagyis az én-t végül is nem egy belső homonkulusszal magyarázza, hanem egy egész homopolisszal, miként Platón Állam-, vagy Daniel Dennet Észak-Amerika hasonlata.

Tévedés volna azonban azt gondolnunk, hogy Kollár egy régi, merev ontológia helyére az üzleti cég párhuzamát merevíti új alapként. Ez is csak egy hasonlat, az én egy bizonyos megközelítése, miként a könyv összes fejezete is egy-egy új megközelítést mutat számunkra. A szerző még abban sem következetes, hogy következetlen legyen állításaiban. Az elérendő cél egyrésztől egy kiegyensúlyozott „én”, mely számos hétköznapi dolgot rutinszerűen képes kezelni, ám nem riad vissza egy kihívás, válság esetén szükségessé váló önértelmezéstől és újrakonfigurálástól sem. Arthur Danto, és Richarc Rorty nyomán arra szólít fel bennünket, hogy, mint műalkotásra kell magunkra tekintenünk, vagy mint egy regényre, melynek történetét szüntelen, másokkal együtt tovább írunk. Az én dologi, statikus önképét a folyamat, szüntelen változó dinamikussága, önmagát költő színdarabja kell, hogy felváltsa. Lewis Carroll, Alice Tükörországból c. történetében szereplő Fehér Királynőhöz hasonlóan, rettentő gyorsan kell fussunk, hogy ugyanott maradhassunk; vagyis szüntelen változnunk kell a környezettel, hogy minél inkább önmagunk lehessünk. A végeredmény leginkább egyfajta nietzschei, önteremtő Übermensch, mely tekintettel van az őt körülvevő világra. Leginkább a grafiti művészetéhez, vagy a filmzenéhez lehetne hasonlítani, mely egy már meglévő falra, illetve képi jelenet alá kerül, nem változtatva meg az eredetit mégis átszínezi, értelmezését módosítja, ez által alkotva teljesen újat.

Mentofaktúra folyóirat
-filozófia és Coaching

<http://www.mentofaktura.hu>

Birta Zsolt:

Vízen járni, könyvkritika

Dr. Kollár Coaching
Iskolacsoport
Life Coach képzés

<http://coachkepzes.szervezetepites.hu>

MesterCoach Akadémia
Business Coach képzés

<http://managerservice.szervezetepites.hu>

Mestremédiátorok
Pro Mediation Akadémia
Üzleti mediációs képzések

<http://www.mestremediatorok.hu>

A könyv koncepciója azonban koránt sem problémamentes és számos kritikát lehet vele szemben megfogalmazni, melyeknek csak egy részére lelhettünk választ.

A tartalomjegyzéket átfutva a fejezetcímek alapján az-az érzésünk támadhat, hogy egy tanulmány kötetet tartunk a kezünkben s nem egy összeszerkesztett könyvet, a párhuzamok és példák ötletszerű kuszaságot mutatnak.

E kritikát még könnyen kivédhetjük, hiszen a műben explicit formában is komoly szerepet kap a memetika, vagyis a kulturális gén (alias mém) fogalma, a kultúra, mint öncélú gondolatok fertőzésként való terjedése, a hordozótól eredetileg független, túlélésre vágyó mechanizmusa. Ebben a kontextusban – mely jól illik a mű állításaihoz – lényegtelenné válik, hogy mi indítja be gondolkodásunkat. Még egy nevetséges „bullshit” is lehet termékenyen amennyiben „megtrágyázza” „szellemi humuszunkat” (Örkény, Azt meséld el Pista). Nem szükséges a könyvben olvasható modelleket követni, sőt a cél éppen az volna, hogy mindenki saját magára szabott modelleket, „rózsaszín lencsét” fejlesszen ki, mely folyamathoz mindössze bemutató példákat, elgondolkodtató irányelveket kapunk. Az ontológiai coachingot joggal tekinthetjük valamiféle frankensteini mém-labornak, ahol a mind virulensebb gondolatokat, önképeket kívánjuk kitenyészteni. Eredményeink helyességét végső soron így is úgy is csak hatékonyságuk, adaptivitásuk fogja eldönteni (kultur-evolucionizmus), jövőre vetített szándékainkról csak múlttá válásuk után mondhatunk ítéletet, egyedül abban bízva, hogy „szép múlt vár ránk” (Kollár 7. o.).

Másodszor ellenvethető, hogy az önteremtés e fajtája valójában csak álmvilágok és fantázia ének fellegébe való beburkolódzás, végső soron önbecsapás. Miként a laterális gondolkodás sem számolja fel az eredeti problémát kiváltó körülményeket, csak eltereli figyelmünket a szituáció kellemetlen érzetéről, úgy a coaching nyomán sem kerülünk előrébb valós életünk válságainak megoldásához, csak épp magunk költötte énkbe – mintegy skizoid mód – menekülünk. (Széthulló házasságomban megbukott férjből átválthatók szabadelvű, kalandor Casanovává, aki bár sajnálja magára maradó kedvesét, de egyszerűen nem maradhat mellette, hisz a „többi hölgyet sértené meg, ha csak egynek szépsége előtt hódolna”). Röviden erre a mű egyik utolsó fejezetéből származó citátum válaszol; „Minden lehetséges

---

Mentofaktúra folyóirat

-filozófia és Coaching

<http://www.mentofaktura.hu>

Birta Zsolt:

Vízen járni, könyvkritika

Dr. Kollár Coaching

Iskolacsoport

Life Coach képzés

<http://coachkepzes.szervezetepites.hu>

MesterCoach Akadémia

Business Coach képzés

<http://managerservice.szervezetepites.hu>

Mestremediátorok

Pro Mediation Akadémia

Üzleti mediációs képzések

<http://www.mestremediatorok.hu>

---

mondja a művész, de nem minden megvalósítható válaszolja a mérnök". (Kollár 203. o.) Bővebben szólva ismét a holonikus szemléletet érdemes elővenni, melynek fényében nem csak a személyen belüli szubéneket kell holarchiában kezelni, hanem a „teljes” egyént is célszerű a társadalom holonjának látni. Saját életünk, még legönzőbb vágyaink is akkor lehetnek a legsikeresebbek ha képesek vagyunk mind önálló autonómiaként kezdeményezni, mind másokkal hatékonyan, kooperálni. A környezet által szüntelen sugárzott feedback-eket éppen hogy a magát merev meghatározásokban elgondoló ember hajlamos figyelmen kívül hagyni, minthogy minden – nézeteivel nem összeegyeztethető – jelenséget veszélyesként, vagy akár konkrét támadásként értelmez, melytől igyekszik szabadulni, elkerülni. Csak a magát szüntelen képlékenységében kreáló személy lehet elég nyitott és kíváncsi minden külső ingerre, mint róla szóló olvasatra, melyekből ötletet meríthet, asszimilálhat. Amennyiben megszabadulunk a szilárdság illúziójától, úgy lehetőségünk nyílik kitörni az ego köréből s a külvilágra alázattal nyitni.

Ebből kiindulva bukkan fel a harmadik probléma, a túl képlékennyé váló énnel szembeni visszatetszés. Alapvetően mindenki magára, mint „magára” szeretne gondolni, miként a másokra is, mint egy „konkrét másokra”. Mikor például szerelemesek leszünk, vagy azt követően párkapcsolatban, illetve házasságban élünk; mindig valakire, mint konkrét, fokozatosan megismerhető személyre vágyunk s nem egy „lelkileg képlékeny amőbára”. Egy ezerszer ezerarcú forgatókönyvíró színészekkel teli világban vajon mennyire lenne esélyem ilyen szerelmet átélni? Az erre adható választ három különböző oldalról (Bergyajev, Hegel, Kollár) volna érdemes megvilágítani, destruálva mindenképp magát a kérdést. Nyikolaj Bergyajev a XX. Század első felében alkotó orosz filozófus gondolatát követve óvakodnunk kell – akár a szerelemben, akár a családban, vagy bárhol máshol – vágyaink túl objektiválásától. Az ember szerinte, hajlamos alárendelni magát a Szerelem, vagy a Család maga konstruálta, ám maga fölé tornyozott eszméjének, mely csakhamar uralkodik rajta. A köznapokban jól ismert eset mikor két fél több évnnyi házasság után ráébred, hogy már semmi sincs amit a másikban vonzónak, vagy érdekesnek találhatna, mégsem képesek sem elválni, sem a problémát beismerni, mondván a „házasság holtomiglan, holtodiglan” eszméjével ez összeegyeztethetetlen. Az ilyen túlmerevített eszmékhez való ragaszkodás vezet aztán

---

Mentofaktúra folyóirat

-filozófia és Coaching

<http://www.mentofaktura.hu>

Birta Zsolt:

Vízen járni, könyvkritika

Dr. Kollár Coaching

Iskolacsoport

Life Coach képzés

<http://coachkepzes.szervezetepites.hu>

MesterCoach Akadémia

Business Coach képzés

<http://managerservice.szervezetepites.hu>

Mestremédiátorok

Pro Mediation Akadémia

Üzleti mediációs képzések

<http://www.mestremediatorok.hu>

---

abszurd mód erőszakos, agresszív válaszokhoz, vagy épp a felek visszafordíthatatlan megkeseredéséhez.

Hegel nyomán azt kell mondjuk, hogy az „én” és a „te” értelmi fogalmak közt létrejövő közvetlen szerelem bár bír értékkel valójában még nem igazi szerelem. Csak a másikat megismerve, magamat átértelmezve, tőle eltávolodva, majd ismét a másakra irányulva történő szüntelen reflexió során válok a másik által ténylegesen „magammá” és általam a másik „másikká”, csak ilyenkor beszélhetünk igazán, az ész értelmében vett szerelemről. Ennek fényében jogosan állíthatjuk, hogy a „folyamat” koncepció immár bő másfél évszázad óta versenyképes opció.

Kollár – egyik – értelmezése alapján pedig szintén kikerülhető ezen kritika. Az „Én Cég” hasonlatnál maradván, minden cégnek van valamilyen rövid, illetve távlati célja, melynek elérése érdekében változtatja szüntelen PR-ját, struktúráját. Természetesen ez a vállalatok esetén a profit megtartása és növelése, ám az „Én Cég” esetén ezen profit épp úgy jelentheti a sikeres karrierépítést, mint a boldog család megteremtését. Minden, - más irányban mutatott- képlékenység és mobilitás csakis e sikerek elérésére, biztosítására megy végbe.

Az Ontológiai Coaching elméletével szemben nem annyira a jelen koordinálhatósága, vagy a múlt elvárásainak megőrzése vethető ellen, mind inkább a jövőbe vetett hit vaksága, passzivitása. Kollár arra nézve képes megszívlelendő gondolatokat mondani, hogy ha már éljük az életünket „Hogyan?” éljünk, miként tehetjük ezt érdekessé és hatékonyá, minél kevesebb szenvedéssel telivé és minél inkább etikussá (a másokkal való kooperáció okán mások szenvedését is lehetőleg minimalizálni kívánom), ám a „Miért?” éljük az életünket kérdéssel szemben teljesen néma marad. Akár elvetjük nézeteit, akár megfogadjuk azokat, koncepciójában továbbra is Sziszifuszok maradunk akik soha nem érhetnek fel a hegyre s egyetlen végtelenségében értelmetlen ciklusba vagyunk zárva. A kérdés csak az, hogy monoton szenvedésnek éljük-e meg, vagy soha véget nem érő ezeregy éjszaka mesélésnek.

Igaz, mind addig amíg a filozófia, fizika, vagy valamely más tudomány, vagy vallás nem képes explicit mód kifejtetni a „világ értelmét”, kérdéses, hogy a köögörgetésen túl mi vár ránk a hegycsúcson s hogy ennek fényében is fel akarunk e érni.

Mentofaktúra folyóirat
-filozófia és Coaching

<http://www.mentofaktura.hu>

Birta Zsolt:

Vízen járni, könyvkritika

Dr. Kollár Coaching

Iskolacsoport

Life Coach képzés

<http://coachkepzes.szervezetepites.hu>

MesterCoach Akadémia

Business Coach képzés

<http://managerservice.szervezetepites.hu>

Mestremédiátorok

Pro Mediation Akadémia

Üzleti mediációs képzések

<http://www.mestremediatorok.hu>

Addig is érdemes elsajátítani a műben taglalt nézeteket, melyekkel némi súly adható a „lét elviselhetetlen könnyűségének”.